

DECLARAȚIA MONDIALĂ PRIVIND PROPRIETATEA COOPERATISTĂ A LUCRĂTORILOR

*“Aprobată de Adunarea Generală a ACI de la Cartagena,
Columbia, pe 23 septembrie 2005.*

Această Declarație trebuie adaptată diferitelor limbi din lume, ținând cont de diversele culturi, tradiții lingvistice și expresii cooperatiste, pe baza versiunilor originale din engleză și spaniolă, sau a amândurora.”

CONSIDERAȚII GENERALE

1. Umanitatea dorește în permanență îmbunătățirea calitativă a formelor de organizare a muncii și se străduiește să aibe relații de muncă din ce în ce mai bune, mai cinstate și mai demne.
2. În prezent, oamenii își desfășoară activitățile ocupaționale în trei forme de bază : a) independent, fiind definite de capacitățile proprii și respectând propriile reguli, b) salariați, sub subordonarea continuă a unui angajator care acordă compensații exclusiv în urma negocierilor colective sau individuale ; sau c) o a treia formă, denumită proprietatea lucrătorilor unde munca și managementul se realizează împreună, fără limitările tipice ale muncii individuale și nici exclusiv pe baza regulilor muncii convenționale pe bază de retribuție.
3. Printre modalitățile de proprietate a lucrătorilor, cea organizată în cooperative de lucrători a atins cel mai înalt nivel de dezvoltare și importanță la nivel mondial și este organizată pe baza principiilor cooperatiste universale, valori și metode operaționale cuprinse în Declarația de identitate cooperatistă (Manchester, 1995) aprobată în cadrul Alianței Cooperatiste Internaționale (ACI) și cuprinsă în recomandarea OIM 193/2002 privind promovarea cooperativelor.
4. Cooperativele de lucrători sunt guvernate de mai sus menționata Declarație de identitate cooperatistă. Mai mult, este necesar să definim, la nivel mondial, unele caracteristici de bază și unele reguli operaționale interne care se aplică exclusiv acestui tip de cooperative care au scopuri și ținte specifice care diferă de cele ale altor categorii de cooperative. Această definiție va da coerență și identitate universală proprietății cooperatiste a lucrătorilor, îi va stimula dezvoltarea și va aduce recunoașterea la nivel mondial a rolului ei social și economic în ceea ce privește crearea de locuri de muncă și prevenirea abuzurilor și devierilor.
5. Este nevoie de o declarație la nivel mondial și pentru a sublinia importanța proprietății cooperatiste a lucrătorilor, pentru promovarea cooperativelor de lucrători, a cooperativelor de lucru și relațiile lor cu cooperativele care aparțin altor categorii și cu Statul, organizațiile internaționale, antreprenoriatul și sindicatele. Acest lucru este necesar pentru a garanta dezvoltarea și promovarea cooperativelor de lucru și pentru recunoașterea deplină a rolului lor de actori în soluționarea problemelor de șomaj și excludere socială și de susținători al unuia dintre cele mai avansate, mai cinstate și mai demne tipuri de relații de muncă, de generare și distribuire a bogăției și de democratizare a proprietății și economiei.
6. Deși CICOPA afiliază și cooperative de artizani individuali și alte forme de management cooperatist care se bazează pe conceptele centrale de muncă și producție, prezenta declarație se referă în mod specific la cooperativele de lucrători. Aceasta nu exclude faptul

că ar putea fi utilizată și aplicată cooperativelor de consum care garantează și ele calitatea de membru și proprietatea membrilor lor ca parte diferențiată față de ceilalți membri astfel încât interesele lor să fie reprezentate adecvat, și de toate celelalte forme de management care garantează recunoașterea specială a muncii și a celor care muncesc cum ar fi societățile anonime pe acțiuni care dau lucrătorilor beneficii de natură cooperatistă și, în general, toate acele întreprinderi cu caracter comunitar care au relații de muncă speciale cu membrii, în afară de serviciile oferite.

Pe baza observațiilor de mai sus, CICOPA aprobă în unanimitate următoarea Declarație Mondială despre proprietatea cooperatistă a lucrătorilor

I. CARACTERISTICI DE BAZĂ

Pe baza definiției, valorilor și principiilor cuprinse în Declarația de identitate cooperatistă (Manchester, 1995) și cuprinsă în Recomandarea OIM 193/2002 privind promovarea cooperativelor¹, cooperativele de lucrători au următoarele caracteristici de bază :

1. Ele au obiectivul de a crea și a menține locuri de muncă care să conducă la bunăstare pentru îmbunătățirea calității vieții lucrătorilor membri care să le mențină demnitatea, să le permită auto-managementul democratic și să promoveze dezvoltarea comunitară și locală.
2. Aderarea voluntară și liberă a membrilor pentru a contribui prin munca și resursele lor economice este condiționată de existența locurilor de muncă.
3. Ca regulă generală, munca este îndeplinită de către membri. Aceasta implică faptul că majoritatea lucrătorilor dintr-o întreprindere cooperativă de lucrători sunt membri și vice-versa.
4. Relația dintre lucrător-membru și cooperativă va fi considerată diferită față de cea de muncă convențională pe bază de salariu și cea de muncă individuală autonomă.
5. Regulamentul intern este definit formal de conducerile democratice alese și acceptate de lucrătorii-membri.
6. Ei vor fi autonomi și independenți față de Stat și terți în relațiile de muncă și management și în utilizarea managementului mijloacelor de producție.

II. REGULAMENT DE ORDINE INTERIOARĂ

Pe plan intern, cooperativele de lucrători trebuie să țină seama de următoarele reguli. Ele vor :

1. Compensa echitabil munca membrilor lor, luând în considerare funcția, responsabilitatea, complexitatea și specificitatea necesare pentru poziție, productivitatea și capacitatea economică a întreprinderii, încercându-se reducerea diferenței dintre cel mai mare salariu și cel mai mic.
2. Contribui la mărirea capitalului și la creșterea rezervelor și fondurilor indivizibile.

---

¹ Cooperativa este „o asociere autonomă de persoane care se reunesc voluntar pentru a-și satisface aspirațiile și nevoile economice, sociale și culturale comune printr-o întreprindere a cărei proprietate este colectivă și în care puterea se exercită democratic”.(OIM R 193, art.2). Principiile cooperatiste sunt: adeziune voluntară și deschisă pentru toți; control democratic al membrilor; participare economică; autonomie și independență; educație, formație și educație; cooperare între cooperative; grijă pentru comunitate;”(OIM R193, art.(3b)). Valorile cooperatiste sunt: întrajutorare, responsabilitate, democrație, egalitate, echitate și solidaritate; valorile etice: cinste, transparență, responsabilitate socială și altruism (OIM 193 R, art.3 (a)).

3. Dota locurile de muncă cu utilități fizice și tehnice pentru a asigura o funcționare adecvată și un climat organizațional propice.
4. Vor asigura protecția lucrătorilor-membri prin asistență socială, securitate socială și medicală și, conform normelor în vigoare, a mamelor, îngrijirea copiilor și angajarea minorilor.
5. Vor respecta democrația în momentele decisive pentru organizație și în toate etapele procesului de management.
6. Vor asigura educația, trainingul și informarea membrilor pentru a garanta cunoștințele profesionale și dezvoltarea unui model de lucrător cooperativ precum și stimularea inovațiilor și a unui bun management.
7. Vor contribui la îmbunătățirea condițiilor de viață ale familiei și la dezvoltarea susținută a comunității.
8. Vor combate utilizarea lor drept instrumente folosite pentru a face condițiile de lucru ale lucrătorilor salariați mai flexibile și ca intermediari convenționali pentru locuri de muncă.

III. RELAȚIILE DIN INTERIORUL MIȘCĂRII COOPERATISTE

Se invită mișcarea cooperatistă în general:

1. Să promoveze cooperativele de lucrători, una dintre prioritățile din cadrul mișcării cooperatiste mondiale și să contribuie efectiv la crearea de noi întreprinderi de acest tip.
2. Să facă alianțe strategice care să conducă la dezvoltarea cooperativelor de lucrători și care să facă posibile proiectele antreprenoriale, inclusiv accesul la finanțări și promovarea serviciilor pe care le oferă și a produselor.
3. Să stabilească mecanismele de formare de capital în cooperativele de lucrători, inclusiv contribuția acestora la riscul de capital din cooperativele de alte categorii, cu o compensație economică care să acopere costurile și o participare convenabilă la management, fără a pune în pericol autonomia și independența.
4. Să promoveze organizațiile reprezentative ale cooperativelor de lucrători la nivel local, național, regional și internațional și cooperarea dintre acestea și să sprijine înființarea unor entități de gradul doi, grupuri antreprenoriale și consorții și acorduri comune socio-economice între cooperative pentru a furniza servicii antreprenoriale eficiente caracterizate prin incluziune socială și solidaritate².
5. Să promoveze inițiative care să determine Statul, în componentele sale diferite, să creeze și să îmbunătățească instrumentele pentru dezvoltarea acestui tip de cooperative, inclusiv legislația convenabilă. Aceasta implică și petiții către parlamentari pentru a face o astfel de legislație posibilă.
6. Să promoveze, cât este posibil, integrarea lucrătorilor salariați din cooperative ca membrii lucrători.

IV. RELAȚIILE CU STATUL ȘI CU INSTITUȚIILE REGIONALE ȘI INTERGUVERNAMENTALE

---

² „Adoptarea unor măsuri speciale trebuie încurajată pentru a da posibilitatea cooperativelor, ca întreprinderi și organizații pe bază de solidaritate, să răspundă nevoilor membrilor lor și nevoilor societății, inclusiv ale grupurilor dezavantajate pentru a contribui la incluziunea lor socială” (Recomandarea OIM 193/2002, art.5).

1. Guvernele trebuie să înțeleagă importanța promovării și dezvoltării cooperativelor de lucrători ca actori reali în crearea de locuri de muncă și incluziune în lumea pieței muncii a grupurilor sociale de șomeri. Din acest motiv, guvernele nu trebuie să discrimineze cooperativele de lucrători și trebuie să includă promovarea și dezvoltarea acestui tip de întreprinderi în politicile și programele lor pentru a lupta împotriva unor probleme majore cu care lumea este confruntată acum ca o consecință a globalizării și dezvoltării, cum ar fi șomajul și inechitatea.
2. Pentru a transforma proprietatea cooperativelor de lucrători într-o opțiune reală, Statele ar trebui să înființeze regulamente naționale și regionale care să recunoască natura legislativă specifică a acestui tip de cooperative, să le permită să producă bunuri și servicii în condiții optime și să le dezvolte creativitatea antreprenorială și potențialul în interesul membrilor-lucrători și al comunității ca întreg.
3. În particular, Statul trebuie :
  - Să recunoască prin lege că proprietatea cooperativelor de lucrători este condiționată de muncă și de relațiile industriale care diferă de munca pe bază de salarii și autoangajare sau de munca independentă și să accepte că cooperativele de lucrători aplică norme și reguli corespunzătoare.
  - Să asigure aplicarea legislației generale a muncii pentru lucrătorii care nu sunt membri ai cooperativelor de lucrători cu care se încheie relații convenționale pe bază de salariu.
  - Să aplice cooperativelor de lucrători conceptul OIM de Muncă decentă, să precizeze prevederi coerente pentru protecția socială în domeniul sănătății, pensiilor, asigurărilor de șomaj, sănătate ocupațională și securitatea muncii, luând în considerare relațiile de muncă specifice.
  - Să definească prevederi specifice legale care să stabilească regimul fiscal și organizațiile autoconduse ale cooperativelor de lucrători care să le protejeze și să le promoveze dezvoltarea.

Pentru a primi un tratament adecvat din partea Statului, cooperativele ar trebui să fie înregistrate și/sau auditate.

4. Guvernele trebuie să asigure accesul la condiții de finanțare corespunzătoare pentru proiectele antreprenoriale lansate de cooperativele de lucrători prin crearea unor fonduri publice specifice sau garanții de împrumuturi sau acorduri pentru accesul la resurse financiare și promovarea de alianțe economice cu mișcarea cooperatistă.
5. Statele și organizațiile regionale și interguvernamentale trebuie să promoveze proiecte bazate pe schimburi de experiențe, informații și dezvoltarea structurilor antreprenoriale și sprijin instituțional pentru cooperativele de lucrători în cadrul cooperării internaționale și regionale, pentru crearea de locuri de muncă, susținerea inițiativelor antreprenoriale, egalitatea dintre femei și bărbați și lupta împotriva sărăciei și marginalizării.
6. Proprietatea cooperativelor de lucrători trebuie promovată ca o opțiune și ca model antreprenorial atât în procesele de schimb antreprenorial cât și în restructurare, privatizare, conversia întreprinderilor în criză și transmiterea întreprinderilor fără urmași, concesionarea serviciilor publice unde Statul trebuie să definească clauze care să stimuleze dezvoltarea locală prin întreprinderi cooperative de lucrători.

7. În contextul relațiilor cu Statul, este important să subliniem Recomandarea OIM 193 în ceea ce privește consolidarea unei zone distincte a economiei, care include cooperativele³. Este un domeniu unde profitul nu este prima motivație și care este caracterizat de solidaritate, participare și democrație economică.

V. RELAȚIILE CU ORGANIZAȚIILE ANGAJATORILOR

Organizațiile angajatorilor pot promova dezvoltarea proprietății cooperativelor de lucrători ca formă antreprenorială a cărei obiectiv principal este crearea de locuri de muncă cu valoare adăugată antreprenorială, ca strategie pentru salvarea companiilor în criză sau în proces de lichidare, respectându-le autonomia, permițând dezvoltarea lor antreprenorială liberă și fără a abuza de această modalitate de muncă asociativă pentru a viola dreptul la muncă al lucrătorilor.

VI. RELAȚIILE CU ORGANIZAȚIILE LUCRĂTORILOR

Mișcarea cooperatistă trebuie să mențină un dialog permanent cu sindicatele ca reprezentanți ai lucrătorilor pentru a se asigura că înțeleg natura și esența proprietății cooperativelor de lucrători ca o modalitate distinctă de relații de muncă și proprietate⁴, depășind conflictele tipice ale muncii salariate și că o susțin pentru importanța și perspectivele pe care le oferă societății umane.

Această declarație este conformă cu Recomandarea OIM 193 aprobată de Guverne, angajatori și organizațiile de lucrători din întreaga lume⁵. De aceea, sperăm ca acestea să o aibă în vedere pentru a contribui la rezolvarea problemei mondiale a șomajului care afectează umanitatea și pune în pericol pacea și drepturile omului.

---

³ „O societate echilibrată are nevoie de existența unor sectoare publice și private puternice precum și de un sector cooperatist puternic, social, neguvernamental” (OIM R. 193, art.6); trebuie să se adopte măsuri pentru a promova potențialul cooperativelor în toate țările, indiferent de nivelul de dezvoltare, pentru a le ajuta pe ele și membrii lor să înființeze și să extindă un sector dinamic, viabil și diferit al economiei care să includă cooperativele care răspund nevoilor economice și sociale ale comunității” (OIM R 193, art.4).

⁴ În această privință, Recomandarea OIM 193/2002 stabilește că „Organizațiile de lucrători trebuie încurajate (...) să promoveze exercițiul drepturilor lucrătorilor membri ai cooperativelor” (art. 16 g).

⁵ Recomandarea stabilește că „Promovarea cooperativelor (...) trebuie considerată ca unul din stâlpii dezvoltării economice și sociale naționale și internaționale” (art.7 (1)).